

Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi (2012) 13(1):128-141

<http://cedergi.artvin.edu.tr>

ISSN:2146-1880 (basılı) 2146-698X (elektronik)

Seyfe Gölü Örneği'nde Biyosfer Rezervi Alanların Planlanması Üzerine Bir Araştırma

Yasin DÖNMEZ¹, Ercan GÖKYER², M. Ertuğrul YAZGAN³

¹Kara Kuvvetleri Komutanlığı, ANKARA

²Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bartın

³Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara

Eser Bilgisi:

Araştırma makalesi

Sorumlu yazar: Yasin DÖNMEZ, :e-mail: yasindonmez@hotmail.com

ÖZET

Biyosfer rezervi; UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)'nun insan ve Biyosfer Programı içerisinde yer alan uluslar arası öneme sahip karasal ve/veya kıyı ekosistemlerine sahip alanlardır. Biyolojik çeşitliliğin korunması, ekonomik kalkınma ve kültürel değerlerin devamlılığı arasındaki ilişkinin sürdürülebilir bir şekilde çözülmesine yönelik temel bir yaklaşımdır. Seyfe Gölü ve çevresi doğal hayatı korumaya yönelik çalışmalar sonucunda farklı koruma statüleri ile koruma altına alınmıştır. Bu çalışmada Seyfe gölünün, sahip olduğu koruma statülerinden farklı olarak, biyosfer rezervi olarak planlanması yönünde değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Biyosfer rezervi, Seyfe Gölü, sulak alanlar, Kırşehir, SWOT analizi

On a Research of Biosphere Reserve Areas Planning, Case of Lake Seyfe

Article Info:

Research article

Corresponding author: Yasin DÖNMEZ, :e-mail: yasindonmez@hotmail.com

ABSTRACT

Biosphere reserve which has international significance and located within the UNESCO Man and the Biosphere Programme which has terrestrial and/or areas of coastal ecosystems. Conservation of biological diversity is a fundamental approach to solve the continuity of relationship between cultural values and economic development in a sustainable manner. Lake Seyfe and its environs were protected under different protection status as a result of wild life conservation studies. In this study, the lake Seyfe was analyzed as biosphere reserve.

Keywords: Biosphere reserve, Lake Seyfe, wetlands, Kırşehir, SWOT analysis

GİRİŞ

İnsan ile doğa arasında geçmişten günümüze kadar yanlış kullanımlardan dolayı, tamiri mümkün olmayan kayıplar yaşanmıştır. Bu kayıpların artması, insanların bu alanları koruma altına alması ile farklı statülerde koruma yaklaşımları ortaya çıkmıştır. Biyosfer rezervleri ise, insanın sosyal ve ekonomik aktiviteleriyle

doğal yapının uyumlu bir şekilde varlığını devam ettirmelerini sağlamak amacıyla, ilk defa UNESCO tarafından 23 Ekim 1970 yılında kabul edilmiş ve İnsan ve Biyosfer (MaB=Man and Biosphere) programı uygulanmaya başlanmıştır (Zal 2002).

İnsan ve Biyosfer programının amaçları şu şekilde özetlenmiştir (Çetinkaya 2003).

➤ Genetik kaynakların, biyolojik çeşitliliğin, ekosistem ve peyzajın korunmasını küresel düzeyde gerçekleştirmek;

➤ Doğal kaynakların sürdürülebilir olarak kullanılmasını sağlamak. Ayrıca yöre halkının ekonomik, sosyal ve kültürel yönden gelişmesine katkıda bulunmak;

➤ Bilimsel araştırmaların artırılmasını sağlamak, doğa araştırmaları için uzman kadrolar oluşturmak ve elde edilen ekolojik bilgileri yaygınlaştırmak, doğa koruma politikalarına destek sağlamaktır.

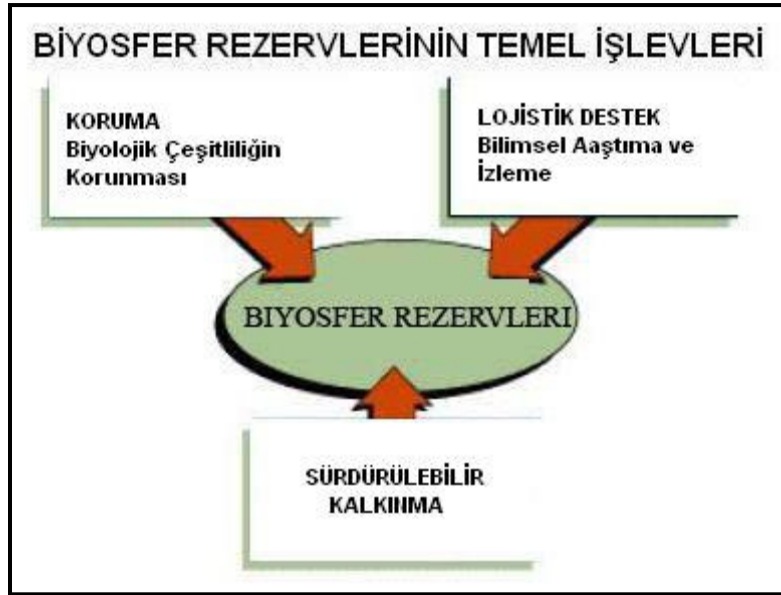
MaB programının kuruluş amaçları doğrultusunda, Biyosfer Rezervleri'nin

tasarlanmasında üç amaç belirlenmiştir (Şekil 1), (Özyavuz 2008);

Koruma; genetik varyasyonların, türlerin, ekosistemlerin ve peyzajların korunmasına katkıda bulunmak,

Kalkınma; ekonomik kalkınmayı ve insan gelişimini sürdürülebilir şekilde sosyokültürel ve ekolojik olarak desteklemek,

Lojistik; yerel, ulusal ve küresel ölçekte doğa koruma ve kalkınma çabalarına dönük bilimsel araştırma, izleme, eğitim ve bilgi değişimini desteklemek.

Şekil 1. Biyosfer Rezervlerinin Temel İşlevleri (Özyavuz 2008)

Biyosfer alanların seçiminde dikkat edilecek hususlar aşağıda sıralanmıştır (Özyavuz 2008).

a. Bölgesel, ulusal veya uluslararası düzeyde ender doğal, kültürel veya peyzaj kaynak değerlerine sahip olmalıdır,

b. Korunması gerekli peyzajlar, ekosistemler, nesli tehlike altında olan flora veya fauna türlerini içermelidir,

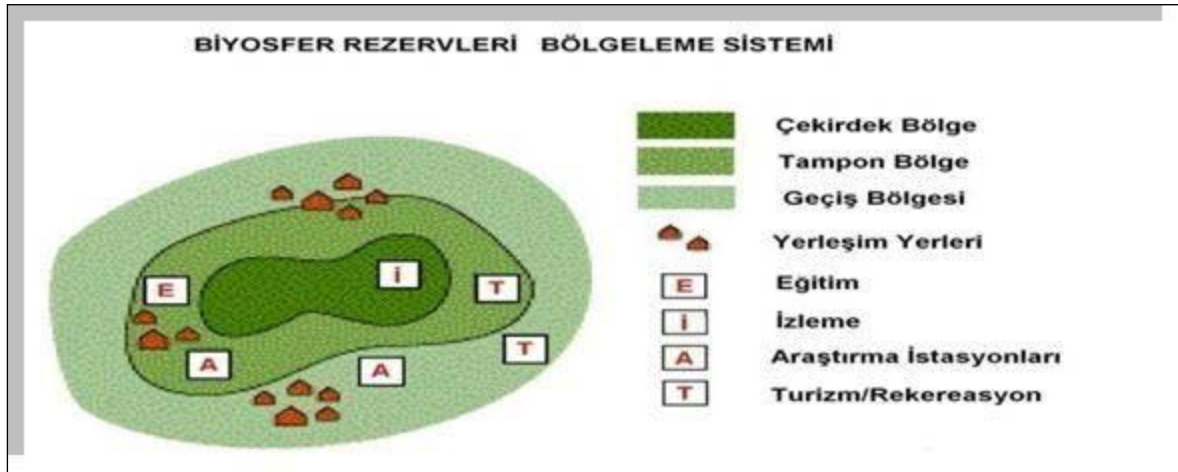
c. Çevre ve doğa eğitimi ile bilimsel araştırmalara, biyolojik çeşitlilik ve doğal süreçlerin izlenmesine hizmet etmelidir.

d. Yer aldığı bölgede sürdürülebilir kalkınma için örnek oluşturmalıdır,

e. Rekreasyon ve ekoturizm gibi, toplumun sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli rol oynayan etkinliklerin düzenlenmesine imkân vermelidir.

Biyosfer rezervi alanlar 3 bölgeden oluşmaktadır (Şekil 2). Mutlak koruma (çekirdek) bölgesi, Tampon bölge ve Geçiş bölgesidir (Zal 2006).

Bu bölgeler aşağıda açıklanmıştır (Kısakürek 2006).

Şekil 2. Biyosfer Bölgeleme Sistemi (Özyavuz 2008)

Mutlak Koruma (Çekirdek) Bölge; Yasal olarak koruma altına alınmış peyzajları, ekosistemleri ve türleri kapsar. Bu zon doğal kaynağın korunması için yeterli büyüklüğe sahip olmalıdır. Mutlak koruma zonunda bilimsel araştırmalar, izleme çalışmaları ve zorunlu hallerdeki yerel halkın geleneksel kullanımları hariç insan faaliyetleri söz konusu değildir.

Tampon Bölgesi; Mutlak koruma zonunu çevreleyen ve sınırları açıkça belirlenmiş alanlardır. Bu zondaki faaliyetler koruma amaçlarıyla çelişmeyen ve hatta doğa korumaya destek olan faaliyetler olmalıdır. Bu faaliyetler çoğunlukla bilimsel araştırmalara, örneğin doğal vejetasyon yapısının ortaya konulması, ziraat alanları, ormancılık, balıkçılık, ürün kalitesinin artırılması gibi, dönük olabilir. Ayrıca

bozulmuş ekosistemlerin rehabilitasyonuna dönük bilimsel çalışmalar ile eğitim, turizm ve rekreasyonel kullanımlara da imkan tanınabilmektedir.

Geçiş Bölgesi: Mutlak koruma ve tampon zonların dışarıya doğru uzantısı olup, tarımsal faaliyetler, yerleşme yerleri ve diğer kullanımların bulunduğu alanlardır. Yerel halk, koruma kurumları, bilim adamları, sivil toplum kuruluşları, kültürel gruplar, özel yatırımcıların vb. bu alanın daha sürdürülebilir kullanımı ve yerel halkın kalkınmasına dönük yönetimi için birlikte çalışmaları gerekmektedir. Biyosfer rezervleri bu zonların daha iyi sürdürülebilir kullanımı ve bölgesel kalkınmanın desteklenmesi için önemli bir rol oynar.

Dünyada 125 ülkede 580 tane biyosfer rezervi alanı bulunmaktadır. En çok biyosfer rezervi bulunan ülke, 47 Biyosfer Rezerviyile Amerika Birleşik Devletleri'dir. Tablo 1 de bazı ülkelerin sahip olduğu biyosfer rezervi sayıları verilmiştir (Anonim2012d).

Tablo 1 Bazı ülkelerde bulunan Biyosfer Rezervleri sayıları

Ülke	Sayı
ABD	47
Rusya Federasyonu	38
Meksika	38
İspanya	38
Çin	28
Bulgaristan	16
Kanada	15
Almanya	15
İran	10
Fransa	9
Yunanistan	2
TÜRKİYE	1

Sulak alanlar:

İran'da 1971 yılında imzalanan Ramsar sözleşmesine göre "sulak alan" tanımı şöyledir. Sulak alanlar doğal ya da insan yapısı, süreksiz veya sürekli, durgun veya akan, tatlı, acı veya tuzlu, deniz suyunun derinliğinin denizin çekilmesi esnasında 6 m. geçmediği sular, sazlıklar, turbalıklar veya bataklıklardır. Islak alanlar yeraltı suyunu reşarj ve deşarj eder. Taşkınların yok edici etkisini azaltır. Buldukları çevrenin nem oranını yükselterek başta yağış ve sıcaklık olmak üzere yerel iklim elemanları üzerinde olumlu etki yapar (Gürer ve Yıldız 2008). Sulak alanların pek

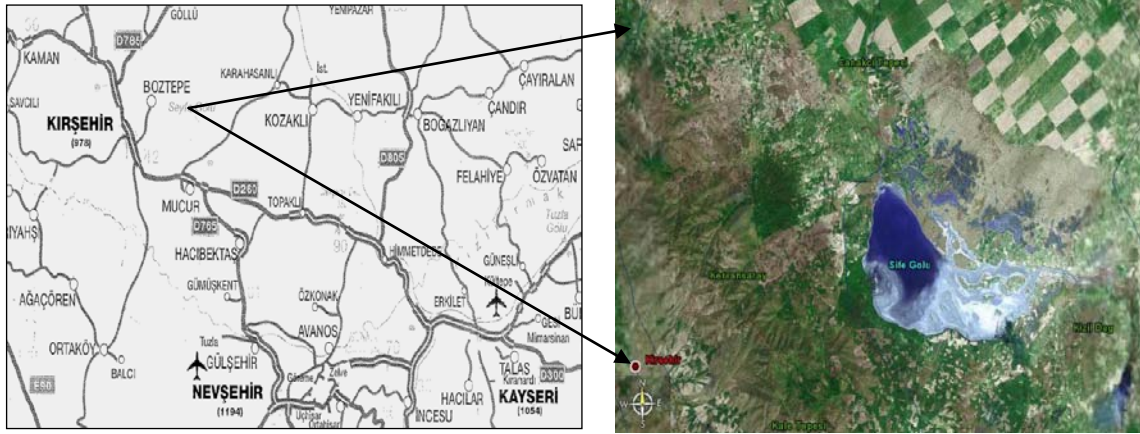
çok fonksiyonu vardır. Bu fonksiyonlar aşağıda sıralanmıştır (Çeşmecci 2010).

- İklimi düzenleme,
- Toksinlerin tutulması,
- Taşkın kontrolü,
- Erozyonun azaltılması,
- Genetik ve biyoçeşitlilik kontrolü,
- Birçok tür için üreme ve yaşam alanı olma,
- Türler için yüksek çeşitlilik imkânı sağlama;
- Yer altı suyunu dengeleme,
- Suyun arıtılmasını sağlama.

Sulak alanlara geçmişten bugüne kadar yapılan müdahalelerin en önemli nedenleri arasında yönetim boşluğundan kaynaklanan sorunlardır. Farklı koruma statüleri ile koruma altına alınan alanların, özellikle buldukları yerlerdeki yöre halklarının koruma sisteminin dışında tutulması böyle önemli alanların azalmasına ve kaybolmasına neden olduğu görülmektedir.

MATERYAL ve YÖNTEM

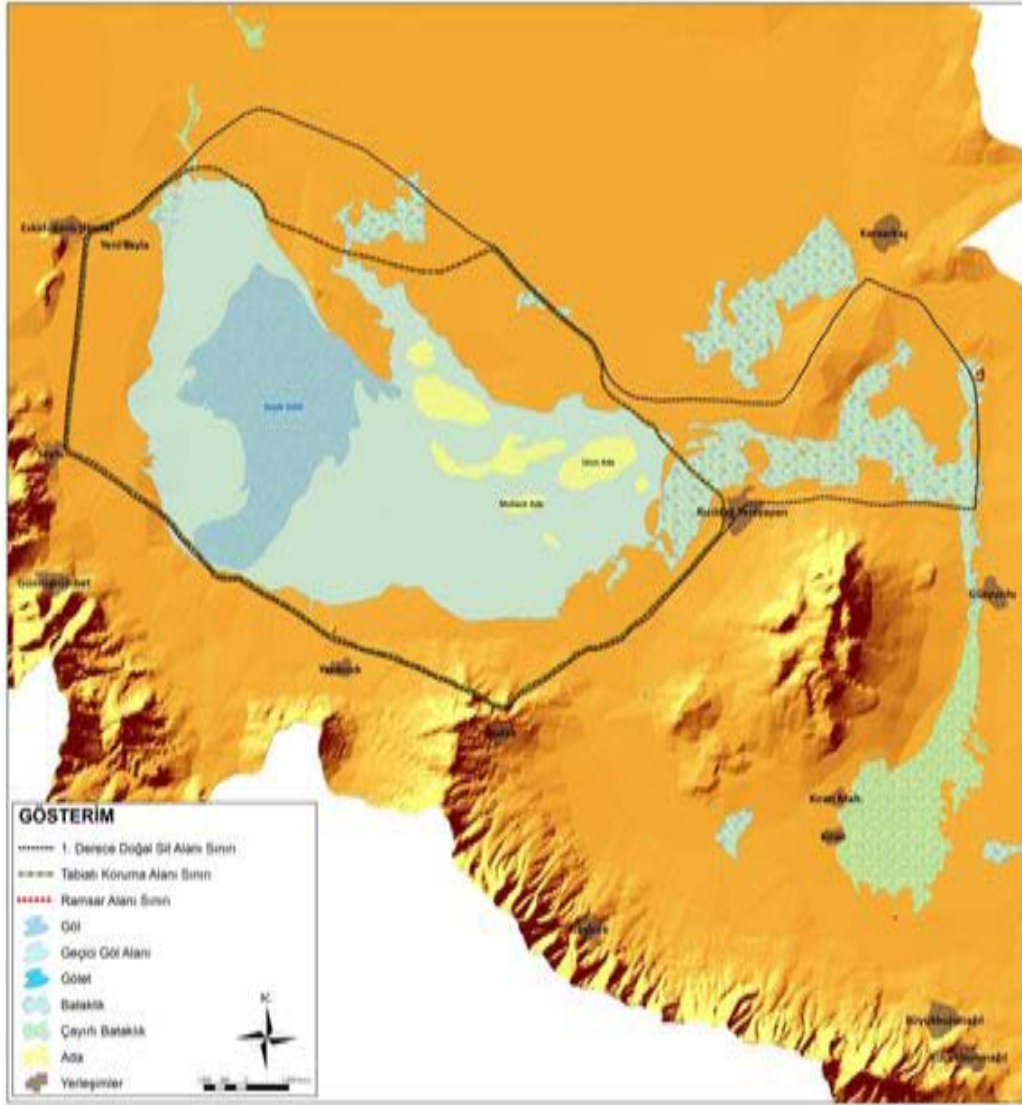
Araştırma alanı olarak Seyfe Gölü seçilmiştir. Seyfe gölü, İç Anadolu Bölgesi'nde Kırşehir İli'nin kuzeydoğusunda tektonik kökenli çukurlukta yer alan Seyfe Gölü, idari olarak Mucur İlçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Seyfe Gölü, Kırşehir'in 15 km. doğusunda, Mucur'un 11 km. kuzeyinde Malya Çölü olarak bilinen çorak düzlüklerin en çukur yerinde yer almaktadır (Şekil 3).

Şekil 3. Gölün konumu (Dönmez 2006)

Seyfe Gölü ve çevresi özellikle nesli tehlikeye düşmüş türlerden Toy (*Otis tarda*) ile Angıt (*Tadorna ferruyinea*) kuşlarının yaşadığı bir habitat oluşu, nesli düşebilir olarak nitelendirilen flamingonun (*Phoenicopterus ruber*) fazla sayıda bulunduğu başlıca üreme alanlarından birini teşkil etmektedir. 167 su kuşu türünün mevcudiyeti, yarım milyonu aşkın su kuşuna sahip oluşu ile uluslar arası öneme sahip bir sulak alan olması nedeniyle Seyfe Gölü ve çevresi doğal hayatı korumaya yönelik çalışmalar sonucunda çeşitli sınırlar için farklı koruma statüleri ile

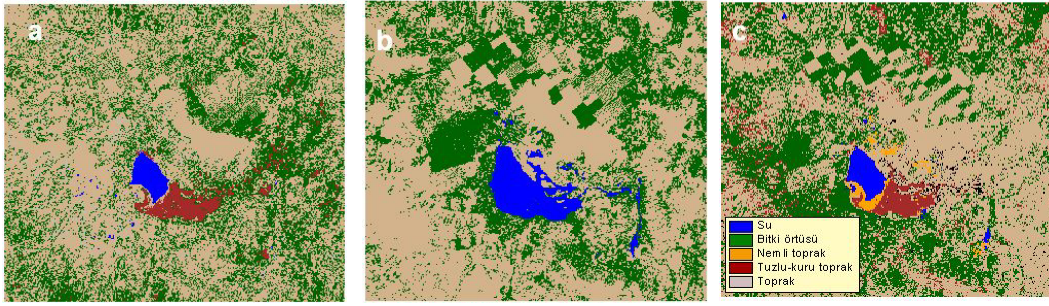
koruma altına alınmıştır. Göl ve çevresi "I. Derece Doğal Sit Alanı", "Tabiatı Koruma Alanı" ve Ramsar Alanı statülerine sahiptir. Seyfe Gölü ve çevresi ilk olarak 23.585 ha. 17.08.1989 tarihinde "I. Derece Doğal Sit Alanı" ilan edilmiştir ve koruma altına alınmıştır. Daha sonra 26.08.1990 tarihinde "Tabiatı Koruma Alanı" olarak ilan edilen Göl son olarak 17.05.1994 tarihinde Ramsar Sözleşmesi listesine dâhil edilerek, Türkiye'nin ilk beş Ramsar alanında biri olarak belirlenmiş ve ilan edilmiştir (Şekil 4) (Anonim 2010).

Şekil 4. Seyfe gölünün koruma statüleri (Anonim 2010)

Seyfe gölü kapalı bir havzada olmasına rağmen, zamanla su seviyesinde azalmaların olduğu belirlenmiştir. Bu azalmaların bir nedeninin de göle yapılan dış müdahalelerin olduğu bilinmektedir. Özellikle 1970 yılından sonra, pınarların önüne yapılan bentle tutulan sular çevredeki tarım alanlarının sulanmasına verilmiştir. 1990'lı yıllarda ise Seyfe pınarlarından etraftaki yerleşim birimlerine

sulama suyu ve içme suyu verilmeye başlanmıştır. Son 15 yılda tüm Orta Anadolu'da olduğu gibi Seyfe-Mucur Ovası'nda da yasal veya yasa dışı sulama amaçlı 1650 adedin üzerinde, derinlikleri 50 metreye ulaşan kuyular kontrolsüz olarak açılmıştır. Ayrıca Mucur - Seyfe Ekoloji Koruma Projesi kapsamında açılan tahliye kanalları ile yüzeysel akış engellenmiştir (Reis ve Yılmaz 2007)

Seyfe Gölü, grid kareleme sistemine göre B5 karesinde yer almaktadır. Göl civarında bataklık ve tuz yapısına adapte olmuş farklı vejetasyon yapıları bulunmaktadır. Genel

olarak halofitik (tuzcul-tuz seven), saf step ve çayır vejetasyonu olmak üzere 3 kısımda tespit edilmiştir (Şekil 4-5) (Çeşmeci 2010).

Şekil 6. Çayır Vejetasyonu (Orijinal)

Şekil 7. Step Vejetasyonu (Orjinal)

Seyfe Gölüne ait doğal ve kültürel varlıklara ilişkin veriler; literatür taramaları, alanda yapılan gezi ve gözlemler, uzman, yerel halk, üreticiler ve yöneticilerle yapılan görüşmeler, kamu ve özel sektör tarafından araştırma alanına ilişkin gerçekleştirilmiş çalışmalar sonucunda oluşturmuştur. Çalışmada izlenen yöntem aşağıda verilmiştir.

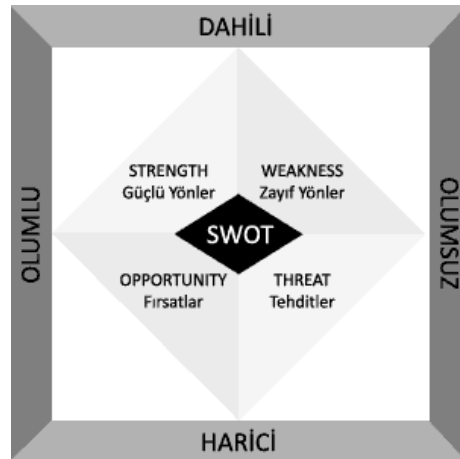
Sosyo-ekonomik ve kültürel yapının belirlenmesi ve değerlendirme,

Göl ve çevresinde bulunan yerleşim yerlerine ait sosyo-ekonomik ve kültürel yapının belirlenmesi amacıyla 'Hızlı Kırsal Değerlendirme Yöntemi'nden yararlanılmıştır. Alanda yer alan köy yerleşimlerine, çeşitli aralıklarla gidilerek köy muhtarları ve köy halkı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

SWOT Analizi,

SWOT kısaltmasının açılımı Strengths (üstünlükler), Weaknesses (zayıflıklar), Opportunities (fırsatlar), Threats (tehditler)

şeklinde (Şekil 6). Türkçe olarak FÜTZ şeklinde kısaltılmaktadır. SWOT analizi ile örgüt iç çevresinde sahip olduğu üstün ve zayıf noktaları ve dış çevresinden kendisine yönelen fırsat ve tehditleri değerlendirebilir (Anonim 2012c)

Şekil 8. SWOT analizi (Anonim 2012b)

SWOT yöntemiyle yapılacak bir analiz çalışmasında üzerinde çalışılan konuya odaklanılarak hangi noktalarda güçlü olduğunun ve hangi olanaklara sahip olduğunun saptanması mümkündür.

Ekolojik Açıdan Değerlendirme

Alanın ekolojik açıdan değerlendirilmesi amacıyla doğallık, hassaslık, enderlik incelenmiştir.

Doğallık

Herhangi bir alanın antropojen etkilerden hangi oranda etkilendiğini gösteren bir kriterdir. Genelde bir alanın doğallığı dört grup altında toplanmaktadır (Yücel 2005).

Doğal alanlar; Antropojen etkilerden hiç etkilenmemiş ekolojik yönden özelliğini korumuş alanlardır. Böyle alanların dünya'daki varlığı günümüzde doğa bilimciler tarafından yoğun bir şekilde tartışılmaktadır. Bazıları hiçbir insanın girmediği ve elinin değmediği alanları doğal olarak kabul ederken diğer araştırmacılar insanların çeşitli faaliyetleri nedeniyle hiç etkilenmemiş alan kalmadığını savunmaktadır

Doğala yakın alanlar; Antropojen etkilerden çok az etkilenmiş alanlardır. İnsan faaliyetlerinin çok kısıtlı yürütüldüğü ve içinde yaşayan türlerin yaşamlarını rahatça sürdürebildikleri alanlardır.

Yarı doğal alanlar; Antropojen etkilerin etkisi altındaki alanlardır. Ülkemizde bir kısım milli parklar, tarım alanları, çayır meralar, bağ bahçeler bunlara örnek olarak verilebilir.

Kültürel alanlar; Tamamıyla insan kontrolü altında olan ve yapısı insan etkisiyle oluşan alanlardır. Bugünkü yerleşim alanları, endüstri bölgeleri, gibi yerler kültürel alanlardan sayılır.

Hassaslık

Doğa korumada bu ölçüt herhangi bir ana kaynak değerinin, üzerindeki olumsuz

baskıları ve bu baskılar altındaki tehlike durumunu belirtmektedir. Bitki örtüsü ve yaban yaşamı için IUCN (Nesli Tükenme Tehlikesi Altında Olan Türlerin Kırmızı Listesi)'in yapmış olduğu değerlendirme ekolojik birimlere uyarlanarak değerlendirilmiştir (Özyavuz 2008). Buna göre hassaslık kriteri 4 ana başlık altında toplanmıştır. Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2 IUCN kategorilerine göre hassaslık değerlendirmesi (Özyavuz 2008)

Hassaslık Derecesi	Özellikler
Çok hassas alanlar	Yok olmuş ya da tehdit altında
Hassas alanlar	Gerekli koruma önlemleri alınmaz ise yok olma tehlikesi altında
Orta derecede hassas alanlar	Önlem alınmaz ise tehdit altına girebilir
Hassaslık derecesi az alanlar	Tehdit altında olmayan alanlar

Enderlik

Bir özellik ya da ögenin coğrafi anlamda varlık durumunun belirtilmesidir. Herhangi bir özellik ya da ögenin coğrafi anlamda varlık durumu yöre, bölge, ülke ve uluslararası ölçekte bulunup bulunmamasına göre belirtilir (Zal 2006).

Enderlik Dereceleri

Yöresel ölçekte ender

Bölgesel ölçekte ender

Ulusal ölçekte ender

Uluslararası ölçekte ender

Biyosfer Rezervi Bölgeleme

Seyfe Gölü için biyosfer rezervi bölgeleme sistemi oluşturulmuştur. Bu amaçla Özyavuz (2008), Zal (2006), Kısakürek (2006), Çetinkaya (2003) ve Yücel (1999)'un yapmış olduğu çalışmalardan yararlanılmıştır (Tablo 3).

Tablo 3 Bölgelemede kullanılacak alanlar

Çekirdek Bölge	Yarı Doğal Alanlar, Çok hassas alanlar, hassas alanlar, ulusal ve uluslararası ölçekte ender alanlar, endemik bitki türleri bulunan alanlar
Tampon	Orta derecede hassas alanlar, bölgesel ölçekte ender.
Gelişme Bölgesi	Hassaslık derecesi az alanlar

ARAŞTIRMA BULGULARI

Sosyo-ekonomik ve kültürel yapıya İlişkin Bulgular

Seyfe Gölü etrafında bulunan ve göl ile en fazla ilişkisi olan 6 köy (Seyfe, Yazıkınık, Eskidoğanlı (Horla), Gümüşkümbet, Kızıldağyeniyapan, Budak) seçilmiştir. Nüfusun büyük bir bölümü tarımsal üretim yapmaktadır. Görüşme yapılan kişiler su kaynaklarının azaldığını ve tarım ile uğraşanların bundan oldukça etkilendiğini belirtmişlerdir. Yöre halkının en büyük sorunun işsizlik olduğu, göl ile

ilgili geliştirilecek planlamalarda kendilerinin de aktif olarak görev yapmak istedikleri belirlenmiştir.

Swot Analizi

Alanda yapılan gözlemler ve çalışmalar, hızlı kırsal değerlendirme sonucu elde edilen bilgi formlarından elde edilen bilgiler, kamu ve özel kuruluşlardaki kişiler ile yapılan görüşmeler neticesinde SWOT analizi yapılmıştır (Tablo 4). Alanın en güçlü yanı sahip olduğu kuş türleri ve ornitoturizm, zayıf yönü ise sahip olduğu farklı statülerinden kaynaklanan gerek kamu kuruluşları, gerekse özel kuruluşların ilgisiz kalmaları olarak ortaya çıkmıştır. Alanın en önemli fırsatı olarak da konum itibarıyla önemli kentlere olan Yakınlığı'dır. Alandaki en büyük tehdit gölün su kaynaklarıyla beslenememesi, DSİ tarafından açılan tahliye kanalları, sulu tarım yapmak amacıyla açılan kuyular ve kuraklıktır.

Tablo 4. Çalışma Alanı İçin Yapılan Swot Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER	FIRSATLAR	TEHDİTLER
Sahip olduğu kuş türleri nedeniyle alanın ulusal ve uluslararası öneme sahip olması,	Doğa koruma ve korunan alanlara ilişkin birden fazla yasal dayanağın olması ve uygulamada yasaların ve kurumsal görevlerin çakışması,	Günöbirlik kültür turlar için, Ankara, Kayseri, Nevşehir ve Aksaray gibi büyük illere yakınlık,	Suyun kirliliği ve azlığı, kuraklık, tarımsal kirlilik,
Alanın ornitoturizm potansiyelinin yüksek olması,	Alt yapı eksikliği, Korunan alanlara ilişkin izleme ve değerlendirme mekanizmasının yetersizliği,	Alanın Kapadokya bölgesine olan yakınlığı,	Gölün su kaynaklarıyla beslenememesi, kaçak derin kuyular,
Yöre halkının bu alana getirecek etkinliklere destekleyici görüşlere sahip olması,	Alanda ağaçlandırmanın çok yetersiz olduğu,	Pansiyon, kamp alanları, köy evleri,	Taşkın ve tahliye amaçlı açılan kanallar,
	Vatandaşların göl konusundaki bilinçli olmamaları,	Eko-turizm faaliyetleri için farklı alanlar,	Göl çevresindeki yerleşmelerin gölü besleyen kaynaklardan su alması,
	Ekonomik yetersizlik,		Bilinçsiz su kullanımı,

Ekolojik Yapıya İlişkin Bulgular

Ekolojik yapıya ilişkin elde edilen bulgular Tablo 5'da verilmiştir.

Tablo 5 Ekolojik Yapıya İlişkin Bulgular

Yarı doğal Alanlar	Daimi gölalanı
Kültürel Alanlar	Tarım alanları, yerleşim alanları
Çok hassas alanlar	Daimi göl alanı
Hassas alanlar	Geçici gölalanı, adalar, sazlıklar
Orta derecede hassas alanlar	Höyükler, endemik bitki türleri
Hassaslık derecesi az alanlar	Daimi gölalanı ve geçici göl alanı dışında kalan alanlar
Ulusal ölçekte ender	Endemik bitki türleri
Yöresel ölçekte ender	Sulak alan olması, kuş barındırması

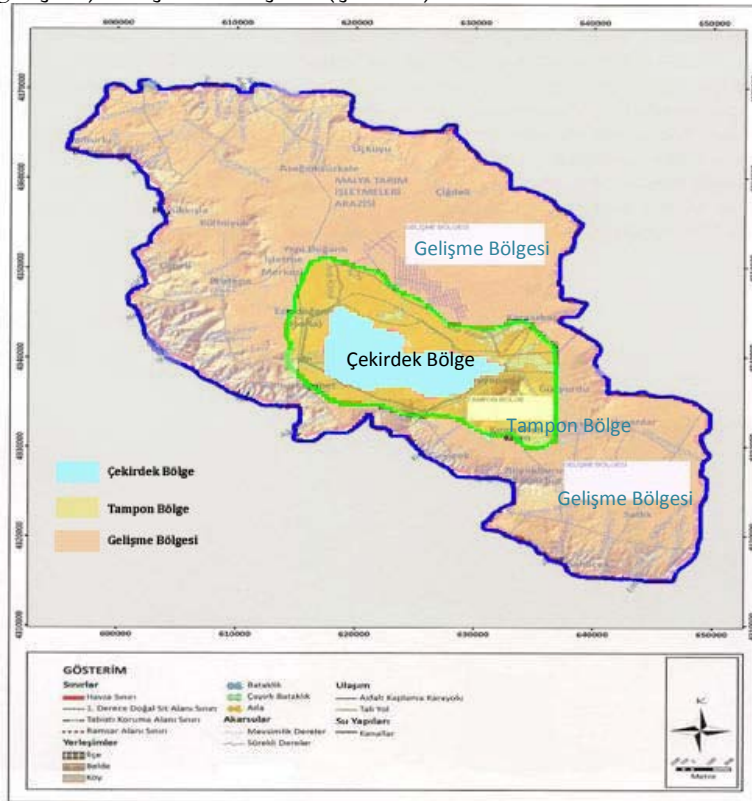
Biyosfer Rezervi Bölgeleme İle İlgili Bulgular

UNESCO MaB programının belirlediği kriterlere göre, biyosfer rezervlerinin doğal ve kültürel kaynakların korunması, geliştirilmesi ve uzun dönemde devamlılığının sağlanması işlevlerini yerine getirebilmesi için (koruma, kalkınma ve lojistik) 3 bölge (çekirdek, tampon ve gelişme) oluşturulmuştur (Şekil 9). Tablo

6'da Biyosfer rezervi bölgeleri ve bu bölgelerdeki alanlar verilmiştir.

Tablo 6 Biyosfer rezervi bölgeleme alanları

Çekirdek Bölge	Daimi göl alanı, adalar, sazlık alanlar
Tampon	Geçici göl alanı, höyükler, bataklıklar
Gelişme Bölgesi	Tarım alanları, yerleşim alanları

Şekil 9. Biyosfer Rezervi Bölgeleme Haritası (Anonim 2010'dan değiştirilerek)

SONUÇ ve ÖNERİLER

Seyfe gölü bir ekolojik birim olarak ele alındığında önemli bir sulak alandır. Gölün ana kaynak değeri barındırdığı kuşlardır. Yılın belirli zamanlarında birçok kuş türüne barınma imkânı sağlamaktadır. Kuş göç yolları üzerinde olması sebebiyle mutlaka korunması gereken alanlardan biridir.

1989 yılından bu tarafa gölü korumak için çıkartılan koruma statüleri incelendiğinde, yöre halkının içine dâhil edilmediği sadece kamu kurum ve kuruluşlarına verilen görevlerle yapıldığı bilinmektedir. Koruma statülerine sahip diğer ülkelerin politikaları incelendiğinde, sürdürülebilir politikaların temel taşının, o bölgede yaşayan yöre halkının olduğu açıkça görülmektedir. Biyosfer rezervlerinin en önemli özelliği örgütlenme izleme ve denetim mekanizmalarının geliştirilmesidir. Bu mekanizmaların doğru geliştirilmesi ile planlamaların başarısı ve sürdürülebilirliği sağlanabilir.

Tablo 7. Öneri Ulusal MaB Komitesi

ULUSAL MAB KOMİTESİ			
Kamu Kuruluşları	Yöre Halkı	Sivil Toplum Kuruluşları	Araştırma Kurumları
Doğa Koruma Ve Milli Parklar Müdürlüğü	Mucur İlçe Halkı	Seyfe Gölü Ekoloji Koruma, Tanıtma Ve Yaşatma Derneği	Ahi Evran Üniversitesi Ziraat Fakültesi
İl Tarım Müdürlüğü	Köy Muhtarlıkları	Mucurlular Derneği	Ahi Evran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
İl Çevre Orman Müdürlüğü	Köy Muhtarlıkları		Ahi Evran Üniversitesi Biyoloji Bölümü
Mucur Belediyesi	Köy Muhtarlıkları		
Mucur İlçe Jandarma Komutanlığı	Köy Muhtarlıkları		
Mucur Tarım Kooperatifi	Köy Muhtarlıkları		

Mutlak Koruma Bölgesi (Çekirdek Bölge) İçin Öneriler:

- Seyfe gölü ekosisteminin doğal kaynak değerlerinin bilimsel çalışmalara hizmet etmesi için, tanıtımı yapılmalıdır.

Biyosfer rezervlerinin oluşturulması için temel yaklaşım; Bir koordinatör başkanlığında bütün kamu ve özel kuruluşlar, yerel yönetimler, okullar ve özellikle yöre halkı uyum içinde çalışmalıdır. Yöre halkının desteği oldukça önemlidir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda, Seyfe Gölü'nün biyosfer rezerv alanı olarak planlanması, korunmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlayacaktır. Geçmişte yapılan hatalar ve iklimsel değişiklikler sebebiyle kuruma tehlikesi geçiren göl ve çevresi için çeşitli önlemler alınması gereklidir.

Biyosfer rezervi planlamalarında ulusal bir MaB komitesinin oluşturulması gerekmektedir. Bu komitenin koordinatörü olarak peyzaj mimarı görevlendirilmesi çalışmanın başarısına önemli katkı sağlayacaktır. Seyfe Gölü için örnek bir MaB komitesi Tablo 8'de verilmiştir

- Göl etrafına ağaçlandırma çalışması yapılmalıdır.

- Seyfe Gölü'nün doğal kaynak değerlerinin envanteri yapılmalıdır.

• Seyfe Gölü'nün özellikle ziyaretçilerinin kontrolsüz bir şekilde alana girmeleri engellenmelidir. Bu nedenle koruma alanının ziyaretçi kontrolü sağlanmalıdır.

• Gerekirse alanın etrafına tel çit çekilmesi sağlanmalıdır.

• Endemik bitki türlerinin (özellikle tehlike altında bulunan türlerin) bakımı ve korunması sağlanmalıdır.

• Koruma alanlarının gerçek anlamda korunmasının sağlanabilmesi için yöre halkının bu kaynakların özelliği, önemi ve korunması gerekliliği konusunda bilinçlendirilmelidir.

• Koruma alanının planlanma, uygulanma, izleme ve denetimi MaB koordinatörü tarafından sağlanmalıdır.

Geçiş (Tampon) Bölgesi İçin Öneriler

• Seyfe Gölü'nde mutlak koruma bölgesi olarak belirlenen alanların tel çit ile çevrilmesi, giriş kontrol binası, bekçi barakalarının, eğitim amaçlı tesislerin ve bunlara ilişkin yol, su, elektrik gibi alt yapı tesisleri için geçiş bölgesi kullanılmalıdır.

• Korunan alanlarda kamulaştırma çalışmaları yerine ortak sorumluluk paylaşımı önemlidir. Bu noktadan hareketle bu alanların kamulaştırılması yerine ortak sorumluluk anlayışı ile şahısların bu alanlarda yapacakları faaliyetler çevresinde gelişme bölgesi oluşturularak koruma altına alınması önemlidir. Yöre halkının bilinçlendirilmesi yanında özellikle bu kullanım sahiplerinin alanın önemi konusunda bilgilendirilmeli ve bilinçlendirilmelidir.

• Seyfe gölü için oluşturulan tampon bölgede yürüyüş yolu manzara, peyzaj gözleme noktaları planlanabilir. Geçiş

bölgesi, çekirdek bölge kadar sıkı olmamakla beraber korunmalı ve ziyaretçi girişi kontrol altına alınmalıdır.

• Seyfe Gölü'nün kuş göç yolları üzerinde olması ve konaklaması sebebiyle kuş gözlemciliği turizmi açısından önemli bir potansiyel olabileceğini göstermektedir. Bu potansiyelin ortaya konabilmesi için halk bilinçlendirilmeli, avcılık kesinlikle yasaklanmalıdır.

Gelişme Bölgesi İçin Öneriler

• Eko-turizm faaliyetleri geliştirilmelidir.

• Tarım alanlarında kullanılan kaçak kuyular hemen kapatılmalı, açılacak kuyular mutlaka denetimle ve izinle açılmalıdır.

• Yöre halkına gelir getirici farklı aktiviteler getirilmelidir. Köy pansiyonculuğu teşvik edilmelidir. Halkın korunan alanlarla ilgili eğitimler verilmelidir.

• Yılın belli zamanlarında festivaller düzenlenmelidir.

• Biyosfer yönetim planı içine köylerden de farklı yaş grubundan kişilerinde girmesi sağlanmalıdır.

Kaynaklar

Anonim (2010) Seyfe Gölü Yönetim Planı (2010-2015), Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Doğa Koruma Dairesi Başkanlığı Sulak Alanlar Şube Müdürlüğü, Ankara

Anonim (2012a) www.ormansu.gov.tr
Erişim tarihi:10.03.2012

Anonim (2012b) <http://daron.yondem.com>
Erişim tarihi: 14.03.2012

Anonim (2012c) <http://swotanalizi.com/>
Erişim tarihi: 01.03.2012

- Anonim (2012d)
http://en.wikipedia.org/wiki/World_Network_of_Biosphere_Reserves Erişim tarihi:15.04.2012
- Çeşmeci H (2010) İklim Değişikliğinin Seyfe Gölü Sulakalanına, İklimine, Ekolojisine ve Yöre Halkının Yaşamına Etkileri, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale
- Çetinkaya G (2003) Doğa Koruma Alanları ve Biyosfer Rezerv, Kırsal Çevre Yıllığı, Kırsal Çevre ve Ormancılık Araştırma Derneği, sf 32-40, Ankara
- Dönmez Y (2006) Kırşehir İli Mucur İlçesi Ve Yakın Çevresinin Peyzaj Potansiyelinin Saptanması, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Gürer İ, Yıldız E (2008) Türkiye'nin Sulak Alan Politikalarına Genel Bir Bakış: Sultansazlığı Sulak Alanı Örneği, TMMOB 2. Su Politikaları Kongresi, Ankara
- Kısakürek S (2006) Kahramanmaraş Seyfe gölü Örneğinde Dağlık Alan Yönetim Planlaması, A. Ü. Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara
- Özyavuz M (2008) Yıldız Dağları'nın İğneada – Demirköy Arasında Yer Alan Bölümünün biyosfer Rezervi Olarak Planlanması, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara
- Reis S, Yılmaz HM, (2007) Seyfe Gölünün Zamansal Değişiminin Uzaktan Algılama Tekniği İle İzlenmesi, *Türkiye Ulusal Fotogrametri ve Uzaktan Algılama Birliği IV. Sempozyumu*, 5-7 Haziran, İTÜ, İstanbul
- Yücel M (1999) Doğa Koruma Alanları ve Planlaması. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Genel Yayın No 104. Yardımcı Ders Kitapları Yayın No B-9, Adana
- Yücel M (2005) Doga Koruma, Ç. Ü. Ziraat Fakültesi Genel Yayın no: 265, Ders Kitapları Yayın No: A-85, Adana
- Zal N (2002) Biyosfer Rezerv Alanları ve Türkiye'de Biyosfer Rezerv Alan Çalışmaları, Orman Müh. Der. Yıl 38, Sayı 4, s. 26-31, Ankara
- Zal N (2005) Biyosfer Rezervi Özellikleri ile Gala Gölü, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Semineri, Ankara
- Zal N (2006) Aşağı Meriç Taşkın Ovası'nın Biyosfer Rezervi Olarak Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara